

PÖYTÄKIRJA

RAKETTI -hankkeen ohjausryhmän kokous 5.6.2012

Aika:	Tiistai 5.6.2012 klo 12–16
Paikka:	OKM, kokoushuone Kalevala, os. Meritullinkatu 10, Helsinki
Kutsutut:	Hannu Sirén, OKM, puheenjohtaja Ilmari Hyvönen, OKM Matti Jakobsson, Vaasan yliopisto (klo 14.15 asti) Harriet Kurtén, Åbo Akademi Klaus Lindberg, CSC Mikko Markkola, Tampereen yliopisto Jouko Paaso, Oulun seudun ammattikorkeakoulu Tuulikki Paturi, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu Timo Pirttilä, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Mirja Pöhö, Hämeen ammattikorkeakoulu Ilkka Siissalo, Helsingin yliopisto Markku Suvanen, OKM Hanna-Mari Puuska, CSC, ohjausryhmän sihteeri (Pekka Linnan sijaisena) Tuija Raaska, CSC, ohjausryhmän sihteeri Juha Haataja, OKM, asiantuntijana Ahti Planman, CSC, asiantuntijana
Vierailijat:	Kristian Haapala, CSC Paula Merikko, CSC Antti Mäki, CSC Totti Tuhkanen, TY

Asiat

1 Kokouksen järjestäytyminen (12:00–12:10)

1.1 Kokouksen avaus, läsnäolijoiden toteaminen ja työjärjestyksen hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12 ja totesi läsnäolijat. Hyväksyttiin työjärjestys.

1.2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen 7.2.2012 pöytäkirja löytyy verkosta <http://raketti.csc.fi/ohjaus/poytakirjat/RAKETTI-or-7-2-2012>

Päätös: Ohjausryhmä hyväksyi pöytäkirjan.

2 Yleiset asiat (12:10–12:30)

2.1 OKM:n ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja Hannu Sirén kertoi OKM:n ajankohtaisista asioista.

Yliopistojen tulossopimusneuvottelukierros on käyty. Useimpien yliopistojen kanssa on saatu aikaan sopimus seuraavalle nelivuotiskaudelle, ja muutamien kanssa neuvottelut ovat vielä käynnissä. Seuraavalle sopimuskaudelle on sovittu yleisistä periaatteista myös tietohallintokysymyksissä OKM:n muistion pohjalta. Näitä ovat tietojen yhteismitallisuus, järjestelmien yhteentoimivuus, sekä se, että korkeakoulut vastaavat itse yhdessä

tai erikseen tietojärjestelmähankinnoista. Todettiin, että UNIFI on asettanut tavoitteeksi korkeakoulujen yhteisen tietohallinnon kehittämisen ja asettanut ryhmän (Matti Jakobsson, Jukka Kola ja Ilkka Niemelä) asian selvittämiseksi. Henkilöresursointikysymys on kuitenkin edelleen avoin.

Yhteiset tavoitteet on käyty läpi myös ammattikorkeakoulujen kanssa, mutta tulossopimuskierron on vasta syksyllä 2012. Asia ei toistaiseksi ole ollut vielä ARENen agendalla. Ammattikorkeakoulujen kanssa käsitelään vielä ammattikorkeakoululakiin tulleita muutoksia sekä uutta rahoitusmallia. Ohjausryhmä keskusteli muun muassa laissa esitetystä opetuksen vahvasta painotuksesta suhteessa tki-toimintaan (90 % -10 %).

2.2 Taloustilanne

Klaus Lindberg esitteli hankkeen taloustilanteen.

Todettiin, että jo päättyneelle JURE-projektille on kirjanpitoloteknisistä syistä kirjattu sellaista CSC:ssä tehtyä OKM:n tiedonkeruuihin ja tutkimushallintoon liittyvää työtä, joka ei ole suoraan TUTKI-osahankkeen alla. Lisäksi mainittiin, että Virta-projektille ei budjetoida kustannuksia erikseen, vaan ne kirjataan osahankkeiden budjetteihin.

Ohjausryhmä merkitsi talousarvion tiedoksi.

2.3 Tiedotusasiat

- OPI-osahankkeella uudet koordinaattorit Kristian Haapala ja Paula Merikko
- BM2011-kierrokselta alustavia tuloksia

Korjatut luvut Benchmarking-kierrokselta ovat saatavilla. Vastaukset on saatu lähes kaikilta korkeakouluilta. Tavoitteena on rakentaa hallintamalli, jolla BM-toiminta pyörisi ensi vuodesta alkaen omillaan.

Tällä kertaa vastauksia saatiin myös muutamilta ulkomaalaisilta yliopistoilta, mikä mahdollistaa kansainvälisen vertailun. Ohjausryhmä keskusteli kansainvälisten kokemusten hyödyntämisestä ja kartoittamisesta. Korkeakoulujen yhteistyö esimerkiksi Norjassa on pidemmällä ja käytössä on keskitettyjä järjestelmiä. Pohjoismaissa on käynnistymässä korkeakoulujen IT-johtajien yhteistyötä ja opintohallinnon alueella pohjoismaainen benchmarkkaustyö on käynnissä. Esitettiin, että OKM valmistelisi selvityksen siitä, mitä kansainvälistä benchmarking-työtä eri tietohallinnon osa-alueilla on käynnissä ja mistä saataisiin tietoa kansainvälisistä käytännöistä. Selvitystä voitaisiin käsitellä RAKETTI-ohjausryhmässä.

- Korkeakoulujen kokonaisarkkitehtuuripäivä pidettiin 24.4.2012 Helsingin yliopistossa. Ilmoittautuneita oli noin 70. Ohjelmassa oli muun muassa esityksiä ka-työkaluista ja kokonaisarkkitehtuurin käyttöönoton haasteista. Esitysmateriaalit ja videotaltioinnit: <http://raketti.csc.fi/kokonaisarkkitehtuuri/materiaalit/index.html>.
- Ensimmäinen Tietovarastofoorumi pidettiin 25.4.2012. Tietovarastoforum -tapaamiset tuovat yhteen korkeakoulujen tietomallin (XDW-malli) käyttäjiä sekä korkeakouluista että it-yrityksistä. Tietovarastoforum -tapaamisissa jaetaan vertaistuen hengessä tietoutta sekä yhteisiä käytäntöjä tietovarastointiongelmien ratkaisuun. Lisätietoa ja tapaamisten materiaalit <https://confluence.csc.fi/display/TVF/Tietovarastoforum>
- Aalto-yliopisto järjesti 4.5.2012 tutkimustietojärjestelmätilaisuuden, jossa keskusteltiin yliopistojen tutkimustiedonkeruun nykytilanteesta sekä viimeaikaisista ja tulevista järjestelmähankinnoista. Tilaisuuteen osallistui noin 40 henkilöä, ja edustajia oli lähes kaikista yliopistoista.
- Eurooppalaiset käytännöt esillä kahdessa kansainvälisessä konferenssissa kesäkuussa 2012:
 - EUNIS (European University Information Systems Organization) 20.-22.6. Vila Realissa (Portugal)
 - EuroCRIS (European Current Research Information Systems) 6.-9.6. Prahassa
- RAKETTI-tulosseminaari järjestetään 31.8.2012

Ohjausryhmä merkitsi ajankohtaiset asiat tiedoksi.

3 Korkeakoulujen tietohallinnon kehittäminen (12:30 – 13:15)

3.1 OKM:n muistio korkeakoulujen tietohallinnon kehittämisestä

Ilmari Hyvönen esitteli muistiota ja sen vaikutuksia RAKETTI-hankkeeseen sekä sen osahankkeisiin.

Muistiosta valmistui ensimmäinen versio syksyllä 2011. Keväällä valmistuneeseen toiseen versioon saatiin

kommentteja seminaarissa 29.3.2012, ja ne on huomioitu tässä versiossa. Muistio tulee myöhemmin OKM:n verkkosivuille. (verkossa)

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/Korkeakoulujen_tietohallinnon_kehittminen/Korkeakoulujen_tietohallinnon_kehittminen.html

Muistion pääperiaatteena on, että *"Korkeakoulut ja OKM kehittävät ja ylläpitävät [1] tietojärjestelmien yhteentoimivuutta, [2] tietojen ja käsitteiden yhteismitallisuutta sekä [3] valtakunnallista tietovarantoa korkeakoulujen toiminnan ja OKM:n ohjauksen tueksi. Korkeakoulut päättävät omien strategisten tavoitteidensa nojalla, mitä tietojärjestelmiä ne yhdessä tai erikseen tuottavat"*. Perusajatus on sisällytetty yliopistojen tulossopimuksiin.

Ilmari Hyvönen esitteli ehdotusta korkeakoulujen tietohallintoasioiden hoitamisesta RAKETTI-hankkeen jälkeen (2015-). Ehdotuksen mukaan perustettaisiin "Johtoryhmä", jossa olisi edustajia UNIFIsta, ARENEsta, opintohallinnon, tietohallinnon ja tutkimusasioiden verkostoista sekä OKM:stä. Lisäksi perustettava arkkitehtuuriryhmä huolehtisi mm. arkkitehtuurityön yhteensovittamisesta julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurityön muiden toimijoiden kanssa. Toinen näistä ryhmistä toimisi mahdollisesti tietovarannon ylläpidon ohjausryhmänä. Korkeakoulut voisivat nimetä edustajia lisäksi osa-aluekohtaisiin referenssiryhmiin (esim. opintohallinto, tutkimushallinto). Koordinaatioresurssi voitaisiin hankkia hankekauden jälkeenkin CSC:ltä.

Koska korkeakoulut päättävät itse tietojärjestelmähankinnoistaan, kansallisia opinto- tai tutkimushallinnon järjestelmiä ei ole suunnitteilla. Suurin tietojärjestelmähankinta on valtakunnallinen tietovaranto. Lisäksi OPIssa toteutetaan yksittäisiä järjestelmämoduuleja.

OPIin liittyviä RAKETTI-hankkeen aikana toteutettavina asioina muistiossa ovat:

- Korkeakoulujen tietomallin (XDW -malli) omistajuus opintohallinnon osalta RAKETTI-OPI:lla
- LVI&MAKSU –projektit
- Opintohallinnon viitearkkitehtuurin kehittäminen
- Korkeakoulujen opiskelijarekisterien käytännesääntöjen luominen
- Tietovaranto opintohallinnon tarpeiden käytössä
- Tietovarannon käyttö opiskelijarekisteritiedon arkistoinnissa

Esitettiin, OPI-osahankkeelle annetaan antaa toimivalta näiden asioiden tekemisestä. Esimerkiksi LVI- ja MAKSU-projektit toteutetaan, mutta korkeakoulut voivat itse päättää, ottavatko ne niitä käyttöön.

Ohjausryhmä pohti, onko OPI oikea taho keskustelemaan käytännesäännöistä. Tietosuojavaltuutetun suuntaan korkeakoulujen puolesta ainoat toimivaltaiset ovat UNIFI & ARENE, mutta niistä ei välttämättä löydy asiantuntemusta neuvotteluihin. Todettiin, että käytännesäännöt liittyvät muun muassa rekisteritietojen luovutukseen, ja asian projektointi verkostojen kanssa on OPI:n asia. Tietosuojavaltuutetun lähestymiseen tarvitaan vain valtuutus UNIFI:ta ja ARENE:ta, mutta niiden ei tarvitse sitä valmistella.

Todettiin, että tietovaranto sisältää vain henkilötasoisia tietoa, mutta ei kuvailutietoa, kuten opintojaksojen sisältökuvauksia. Tarkkuustaso suorituksista on opintojakson nimi ja opintopisteet, eli samat tiedot kuin opiskelijan opintosuoritusotteella. Opintojakson nimen avulla voidaan yhdistää suoritus ja sen sisältöön, jolloin suoritukset voidaan yhdistää esimerkiksi korkeakoulujen opetustarjontaan.

VIRTA-projekti tuottaa tarkan määrittelyn, mitä tietoja korkeakoulujen pitää tuoda tietovarantoon ja millä tasolla. Korkeakoulut voivat keskenään sopia yhteistyöstä tiedon tuottamisen käytännöissä. Koska yhteisiä järjestelmiä ei olla toteuttamassa, rajapinnat ovat tärkeä asia, josta korkeakoulujen välillä täytyy sopia.

Muiden osahankkeiden osalta (KOKOA, TUTKI) todettiin, että esityksen mukaiset toimenpiteet ovat hyväksyttäviä.

Ohjausryhmä keskusteli myös tutkimustiedon sisällyttämisestä tietovarantoon. Todettiin, että OKM:n tulisi miettiä, millä tasolla tutkimusta seurataan. Yliopistoilla itsellään on erilaisia tavoitteita prosessien hallinnassa, ja ne seuraavat tutkimustoimintaansa tarkemmalla tasolla, esimerkiksi tutkimusryhmätasolla. Todettiin, että tarvitaan toimivaa yhteistyötä TUTKI:n, Julkaisuforumihankkeen ja OKM:n välillä, jotta julkaisutiedonkeruukokonaisuus saadaan toimimaan. OKM on pohtimassa laajemmin tutkimustietojen keruuta ja seurantaa. Yliopistojen tarvitsemia analyyseja voitaisiin mahdollisesti tuottaa automaattisesti vuosittain viranomaispalveluna. OKM on pyytänyt CSC:ltä esiselvitystä asiasta. Selvityksessä pohditaan esimerkiksi mahdollisuuksia yhdistää henkilöitä julkaisuihin.

Päätös: Ohjausryhmä merkitsi muistion käsitellyksi. Ohjausryhmä antoi OPI-osahankkeelle toimivallan mainit-

3.2 Tietojärjestelmähankkeet ammattikorkeakoulun näkökulmasta

Ilmari Hyvönen esitteli Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatimaa kokonaiskuvaa tietohallintoon liittyvistä kansallisista hankkeista: <http://ops.seamk.fi/kartta.pdf> esimerkkinä siitä, miten kansallisia hankkeita korkeakoulussa seurataan.

Ohjausryhmä keskusteli asiasta. Pidettiin hyvänä, että kokonaiskuvaa hahmotetaan myös korkeakouluissa ja sen avulla voidaan käydä keskustelua molempien puolien ymmärryksestä. Kuva todettiin hyödylliseksi myös muille ammattikorkeakouluille ja ammattikorkeakoulut voisivat tehdä sen päivittämisessä yhteistyötä.

Päätös: Ohjausryhmä merkitsi esitetyn kuvan tiedoksi.

4 Tietohallinto-ohjausryhmä (13:15 – 14:15)

4.1 Tietohallinto-ohjausryhmän toimintasuunnitelma

RAKETTI-ohjausryhmä oli aikaisemmassa kokouksessaan antanut Tietohallinnon ohjausryhmälle tehtäväksi toimintasuunnitelman laatimisen. Ilmari Hyvönen esitteli toimintasuunnitelmaa.

Toimintasuunnitelman mukaan Tietohallinto-ohjausryhmä pitää yllä hankelistaa korkeakoulujen tietohallinnon hankkeista. Tavoitteena on, että jo hankkeiden suunnitteluvaiheissa niistä saataisiin esittelyjä Tietohallinto-ohjausryhmään. Lisäksi ryhmä ylläpitää standardi- ja suosituslistaa, joka painottuu teknologiaan ja työmenetelmiin. Tämän lisäksi Tietohallinto-ohjausryhmä ryhmä seuraa korkeakoulupolitiikkaa ja toimintaympäristöä tietohallinnollisten vaikutusten näkökulmasta.

Päätös: Ohjausryhmä hyväksyi esitetyn toimintasuunnitelman.

4.2 VIRTJA-projekti

Antti Mäki esitteli VIRTJA-projektin ajankohtaisia asioita.

Tietovaranto on korkeakoulun oman rekisterin looginen osa, se ei edellytä manuaalista tietojen syöttämistä tai ylläpitoa. Tietovaranto sekoittuu usein tietovarastokäsitteeseen, mutta se ei korvaa korkeakoulun omaa tietovarastoa, sillä sinne viedään vain korkeakoulun toiminnan tuotokset. Korkeakoulujen täytyy itse päättää niistä tietojärjestelmäpalveluista, joilla ne hyödyntävät tietoja. Tietovarantopalvelulla ei voida toteuttaa esimerkiksi hyväksi lukemista tukevia toimintoja.

VIRTJA-projektissa on tuotettu tietosisällön kuvaus, joka lähetetään lausunnoille korkeakouluille kesä-syyskuussa. Loka-marraskuussa Tietohallinto-ohjausryhmä tekee päätökset tietosisällön rajauksista ja siirtotavoista. Pilotointi toteutetaan syksyllä 2012. Tietovarannon tulee olla käytössä vuoden 2014 tiedoista alkaen.

Tavoitteena on, että vuoden loppuun mennessä korkeakouluilta saadaan alustava näkemys siitä, kuinka ne toteuttavat tiedonkeruun jatkossa. Tällä hetkellä osa tiedoista kerätään excel-menetelmällä kerätty.

Aikatauluhaasteita helpottaa yhteistyö korkeakoulujen kanssa. Lähes kaikissa korkeakouluissa on nimetty VIRTJA-asioista vastaavat yhteyshenkilöt (35 nimetty, muutamia vielä puuttuu). Korkeakoulut vastaavat itse tiedon siirtämisestä ja oikeellisuudesta, mutta korkeakouluille annettava tuki (suora viestintä ja perehdyttäminen) parantavat tiedonlaatua.

Ohjausryhmä keskusteli asiasta. Todettiin, että lausuntokierros ei välttämättä tuo hyödyllistä tietoa, sillä korkeakoulut tuottavat joka tapauksessa ne tiedot, mitä pyydetään. Korkeakoulun sisällä tietojen tuottaminen on kuitenkin pitkä prosessi ja tarvittaisiin nopeasti tieto siitä, mitä edellytetään.

Julkaisu-, talous- ja henkilöstötietoja ei ole pohdittu vielä tässä vaiheessa, mutta mahdollisesti myöhemmin. Julkaisujen ja henkilöiden kytkentä tulee olemaan vaativampi toteuttaa. Haasteellista se on erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, jotka vaihtavat organisaatiota tai nimeä.

Päätös: Ohjausryhmä merkitsi VIRTJA-projektin etenemistapaa tiedoksi.

5 Plagiaattien tunnistaminen korkeakouluissa (14:30 – 14:55)

Totti Tuhkanen (TY) esittelee plagiatin tunnistamiseen liittyvien yhteisten toimintatapojen kehitystyötä ja tietojärjestelmähankintoja korkeakouluissa.

Plagiatin tunnistamisjärjestelmien hankintaan kannustaa kansainvälinen paine ja järjestelmien kehitys. Yliopistot ovat hankkineet yksittäin plagiointitunnistamisjärjestelmiä. Ammattikorkeakouluissa kirjastot ovat tehneet hankinnan yhdessä. Korkeakoulujen erilliset lisenssit ovat kuitenkin kalliimpia kuin yhteinen hankinta. Todettiin, että aikaisemmin järjestelmät ovat olleet korkeakouluille kalliita hankintoja, mutta nyt kahden palveluntarjoajan välinen kilpailutilanne on laskenut hintaa.

Valtakunnallisesti tulisi pohtia ainakin seuraavia asiaan liittyviä kysymyksiä:

1. Infran ylläpidon ja kustannusten hallinta
2. Suomen korkeakoulujen tarvitseman referenssiaineiston käyttöönotto
3. Seurannan velvoittavuus
4. Eettisen tiedonkäytön ohjeiden harmonisointi tutkintokoulutuksessa

Todettiin, että asia on korkeakoululaitoksen uskottavuuden kannalta tärkeä. Pohdittiin, kenelle asia korkeakouluissa kuuluu (opintohallinto, tutkimuseettinen neuvottelukunta, kirjastot).

Päätös: Ohjausryhmä päätti, että asia välitetään opintohallinnon foorumille jatkokeskusteluun. Myös OKM pohtii, miten prosessia voitaisiin edistää ja keskustelea molempien korkeakoulusektoreiden opintohallinnon kanssa.

6 OPI-osahanke (14:55 – 15:45)

6.1 OPI-osahankkeen ajankohtaiset asiat

Paula Merikko esitteli OPI-osahankkeen ajankohtaisia asioita.

- Kokonaisarkkitehtuurikuvauksen tila

Todettiin, että kokonaisuuden hallintamalli on vielä miettimättä ja kolmen osahankkeen välillä olisi tehtävä asiassa yhteistyötä. Ohjausryhmä keskusteli siitä, kuinka tieto saadaan paremmin korkeakouluille. Toiveena on ollut, että tieto liikkuu synergiaryhmän kautta. Ohjausryhmä esitti, että korkeakouluille tuotettaisiin (vapaaehtoisuuteen perustuva) toimenpidelista ja vaatimukset siitä, mitä niiden tulisi tehdä, jotta ne toteuttaisivat arkkitehtuuria.

- Toimintaparadigman haasteet

Todettiin, että on akuutteja projekteja, joilla ei ole omistajaa (esim. LVI). Ohjausryhmä pohti, miten korkeakoulut saadaan sitoutumaan niihin. Todettiin, että vaikka korkeakoulut päättävät itse järjestelmähankinnostaan, niillä on kuitenkin niukat resurssit ja tavoite tehdä samanlaisia sähköisiä järjestelmiä. Siksi rationalisointi on myös niiden kannalta järkevää.

- OPI-ohjausryhmässä käyty keskustelu kerättävien tietojen laadusta

Todettiin, että tietovarantoon tuotettavat tiedot tulevat parantamaan tiedon laatua, sillä summatietojen sijaan kerätään lähdetietoja. Erilaiset kirjauskäytännöt kuitenkin heikentävät yhteismitallisuutta.

Ohjausryhmä keskusteli myös laatu järjestelmän ja kokonaisarkkitehtuurin yhteydestä, mutta todettiin, että korkeakouluissa laadunvarmistus ja tiedonkeruut ovat eri prosesseja.

Päätös: Ohjausryhmä merkitsi OPI-osahankkeen ajankohtaiset asiat tiedoksi.

6.2 OPI-ohjausryhmän uuden opiskelijajäsenen nimeäminen

OPI-ohjausryhmän opiskelijajäsen Aleksis Nokso-Koivisto jää ilmoituksestaan pois ohjausryhmästä siirtyessään toisiin tehtäviin. Hänen tilalleen tulisi nimetä uusi opiskelijaedustaja.

Päätös: Ohjausryhmä nimesi OPI-ohjausryhmän jäseneksi Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien

liiton (SAMOK) opetuksen ja ohjauksen asiantuntija Veli-Matti Taskila ja hänelle varajäseneksi Suvi Eriksson (SYL).

7 TUTKI-osahanke (15:45–16:00)

Hanna-Mari Puuska esitteli TUTKI-ohjausryhmässä käynnistettyjä toimenpiteitä tutkimuksesta kerättävien tietojen yhdenmukaisuuden ja yhteismitallisuuden parantamiseksi.

TUTKI-ohjausryhmä antoi ensimmäisessä kokouksessaan toimeksi selvityksen tekemisen vuoden 2011 julkaisutiedonkeruun onnistumisesta. Selvitys valmistuu kesäkuussa 2012. Lisäksi TUTKI-ohjausryhmä on keskustellut tutkimuksen tietoarkkitehtuurityön ja käsitemallityön käynnistämisestä sekä tutkimusrahoittajien raportointikäytäntöjen kehittämisestä. RAKETTI-ohjausryhmä toivoi erityisesti jälkimmäistä edistettävän mahdollisimman pikaisesti.

Päätös: Ohjausryhmä merkitsi TUTKI-osahankkeen ajankohtaiset asiat tiedoksi.

8 Seuraavat kokoukset

Seuraavien kokousten ajankohdiksi on sovittu:

- 11.9.2012 klo 12–16 (OKM, kh. Kalevala, Meritullink. 10)
- 20.11.2012 klo 12–16 (OKM, kh. Kalevala, Meritullink. 10)